

в Музичній 184 Рок

У К Р А Ї Н І

Ювильейна Памятка

з нагоди

двадцятипяти літньої праці

ВАСИЛЯ ЄМЦЯ

для

Українського Музичного Мистецтва

ВАСИЛЬ ЄМЕЦЬ

(Кілька слів з життя і праці з нагоди його 25-літньої служби Україні.)

Василь Ємець народився в селі Шарівці, Богодухівського повіту, на Харківщині. Батько його любив музику і сам грав трохи на скрипці. Мав фонографа (в селі в ті часи то була неабияка подія) і зареєстрував кілька пісень, а між ними одну пісню наспівану кобзарями Іваном Кучеренком і Павлом Гащенко. Мати мала добрий голос і дуже часто співала.

Вже з дитячих років Василь Ємець мав замилювання до музики. Тужна сопілка кривого Микити Скочила, його сусіди, співи хлопців та дівчат, трійста музика, що виграла на весіллях, співи прощаючих село рекрутів — все це ділало на музичну уяву малого хлопця. Часто він забував, що час іти вечеряти або спати. І не раз його доводилось "заганяти" до дому. Маленьким хлопцям він зробив собі "скрипку" — кусник звичайної дошки з цвяхами, на якій почіпляв грубі нитки і все щось "награвав".

Але його цілковито полонила музика сліпих кобзарів, що все були дорогими гістьми в його батьків. Ними були головню вище згадані Павло Гащенко з села Константинівки і Іван Кучеренко з слободи Мурафи, обидва з того повіту, що й Ємець. Пізніше він переслухав інших, а між ними кобзаря Михайла Кравченка з Великих Сорочинців на Полтавщині.

Сльози матері, поважний вираз його батька, надзвичайна постать кобзаря, обвішаного торбами, спів про минуле під ніжні душу проймаючі звуки кобзи — все це так ділало на малого хлопця, що він впрост забувся, робивсь мовчазним, а глибокий сум захмарював його дитяче обличчя.

Батько вже з перших кляс гімназії купив йому мандоліну, гітару, балалайку, бо того хотів малий Василь. Але не зважаючи на успіхи на цих інструментах (грав сольо вже в гімназійній оркестрі), він не чувсь вдоволений з тої музики і мріяв про кобзу. Читання Кобзаря Шевченка, захоплення минулим, трагедія змосковленої України й бажання для неї працювати лише скрипляло його мрії. І от без відома батька, на власно запрацьовані гроші, Ємець купує бандуру. З цієї хвилі вже ні один сліпий кобзар не минав хати гімназиста, що грає на кобзу. Ради неї він не раз і за гімназійну науку забував.

В перше Ємець виступав на сцені 6 грудня, 1911 року (ст. ст.) в місті Охтирці, на Харківщині. За це за малим не був викинений з гімназії. З цього часу він вже не

розлучувався з бандурою. Вчився і удосконалиювався сам та вчив других. Перших учнів мав ще будучи в гімназії.

Після закінчення гімназії вступає до Харківського університету. У великому губернській місті він має вже більшу нагоду виступати на всякого роду імпрезах. Студіюючи на фізико-математичному факультеті (природознавчий відділ) одриває вільний час від студій і вчить гри на бандурі студентів і всіх взагалі бажуючих. В 1912 році вперше виступає за заплату в кіно-театрі "Зеркало Жізни".

В літі 1913. року заходами Миколи Богуславського — великого українського патріота, що за власні гроші купував бандури для козаків — їде до нашадків Запорожців на Кубань і там в Катеринодарі закладає першу Кобзарську Школу. Разом з тим провадить українську пропаганду, освідомлює козаків. Наслідки тої праці були такі, що кобзарство незвичайно поширилось на Кубані і повстали цілі оркестри кобзарів. А з українського боку — багато козаків почало переплачувати українські газети.

По двох роках в Харківському університеті, після участі в підготовці і переведенню української демонстрації проти заборони святкувати пам'ять Шевченка, примушений перейти до Московського імператорського університету.

Тут в осени 1914. р. виступає на Все-славянському концерті, репрезентуючи Україну. І тут вчить грати на бандурі, але не забуває і за свою власну музичну освіту, вчашаючи на лекції італійського професора Максиміліяна Поллі.

Року 1916. грає в московськїм великїм Імператорськїм Театрі на концерті-ярмарці в користь покликаних на війну. Після концерту в пам'ять славного українського оперового артиста Алчевського в найбільшїм московськїм щоденнику "Русское Слово" Ємця вперше було названим віртуозом.

По університеті в осени 1917. року вчителює в Дівочїй Гїмназїї в місті Сосницї, на Чернигівщинї. Та розпочалася між Москвою і Україною війна і Ємець добровольцем вступає до Українськїої Армії. В р. 1918. за Гетьманщини, в Київї організує першу кобзарськун Капелю "Хор Кобзарів" і виступає з нею в театрі "Бергоніє".

Року 1919. безплатно концертує для військун по обох боках Збруча, одночасно даючи виступи для цивільного населення. Цю працю на фронті Ємець якийсь час ви-

конував з директором Львівського Українського Театру, Йосипом Стадником. За неї урядом був нагороджений Орденом Залізного Стрільця.

Грав Ємець і перед головами нашої відродженої державности. В літі 1919. р. в Могилеві Подільському (в цім місті, 1933. р. помер з голоду його батько) він мав честь вітати на своїм концерті бл. пам'яті Головного Отамана Симона Петлюри, а в 1922. р. на студентськім концерті в Берліні Гетьмана Павла Скоропадського, що привітав артиста такими словами: "Я захоплений Вашим мистецтвом і радий Вам поградувати. Ви робите для України велику роботу. Тож щастя, Боже."

Працює він для поширення кобзарської справи і літературно. Його перша стаття "Відродження Бандури" була надрукована в тижневику "Сніп", в 1912 р. що видавав у Харкові відомий український патріот і самостійник бл. п. Микола Міхновський. Не покинув він писати за кобзарське мистецтво й на чужині. Року 1920. вийшла в Берліні його книжка "Кобза та кобзари". Писав він за наше народне мистецтво і в чеській та французькій мовах.

На еміграції починаючи з 1920. року Ємець починає виступати перед чужинцями. Він захоплює їх своєю грою, підносячи перед ними на велику височину українську культуру.

Для побільшення своєї музичної освіти, Ємець якийсь час студіює в пражській і Берлінській консерваторіях а діригентуру проходить у великого музичного педагога помічника, славного діригента Кошиця, — проф. П-ні Платоніди Росіневич-Шуровської. І на еміграції вчить гри на бандурі на курсах в Празі і в Подебрадах, де має до 60 учнів. Мав учнів і в Парижі. Виступаючи в Чехії не забуває і за темне, несвідоме, але рідне Закарпаття. Об'їздить його від Ясіня до Пряшева, даючи аж 40 концертів. Своїми виступами вносить цілу революцію в москвофільські осередки.

Не має майже країни в Європі, кудиб не завітала Ємцева кобза. Грав він крім Українців, Французам, Німцям, Белгійцям (Валонам і Фламандцям), Італійцям, Іспанцям, Болгарам, Сербам, Хорватам, Черногорцям, Чехам, Литовцям, Словакам, Американцям, Канадійцям, Вірменам Азербейджанцям, Грузинам, Донським козакам, Полякам, Москалям, і т. д. Виступав і перед представниками африканських народів — (Єгиптянами і мароканськими арабами).

В 1934 р. з великим успіхом взяв участь в конкурсі артистів в Парижі. Жюрі на чолі котрого стояв Брен, складалось з компози-

торів, професорів музики як от. Давід, Рієра, Леві, діригент найбільшої симфонічної оркестри Поле та багато інших. Ємець був одним з немногих артистів, якого було прийнято до участі у виключно французьких концертах музичного товариства "Ла мюзік пур тус", як про це писала Парижська музична газета "Ле Нувель Мюзікаль" 1934 року.

Беликсю честью для нашого музики було виступати в одному з найбільше аристократичних сальонів Парижа, перед французькою родовою аристократією, куди звичайно запрошують лише видатних артистів. Барто згадати і за інший концерт в політичному салоні тогож міста перед високопоставленими особами ріжних країн, політиками і дипломатами, генералітетом і т. д. З окрема був цікавий виступ у Ніцці на французькій Рів'єрі перед красунями цілого світа після виборів "місс універс", на якому було до 5.000 вибраної публіки і журналісти майже з цілого світу. Але найцікавіший виступ в розумінні гри перед найбільшою музичною елітою це був виступ для французьких артистів, співаків і музиків, що мав місце в будинку федерації французьких артистів. Він приніс нашому артистові великий успіх, а українському мистецтву — добру славу.

Сезон 1936 - 1937 року Ємець розпочав по Канаді. І серед своїх і серед чужих його виступи мають широкий розголос. Чужа преса повна статей, присвячених його концертам. Скрізь репортери містять інтерв'ю, в яким наш артист, завдяки знанням чужих мов, відповідно інформує їх не тільки за українське мистецтво, але і за Україну взагалі. А його фотографії, разом з похвальною оцінкою його мистецтва, прикрашують сторінки найбільших канадійських часописів, як от:

- "Winnipeg Free Press,"
- "The Winnipeg Evening Tribune,"
- "The Sudbury Star,"
- "Edmonton Bulletin,"
- "La Survivance,"
- "The Sudbury Star,"
- "Saskatoon Star-Phoenix,"
- "L' Illustration Nouvelle,"
- "La Presse Montreal,"
- "The Evening Telegram,"
- "The Mail,"
- "Der Nordwesten,"
- "The Leader-Post,"
- "La Patrie,"
- "The North-End"r
- "The Dauphin Herald"

Щасти-ж Боже нашому кобзареві прославляти рідне мистецтво ще багато літ а з ним і саме імя України.

Микола Калинівський

Гурток народніх співців на чолі з кобзарем Іваном Кучеренком,
(по середині) під впливом якого Василь Ємець
перебував з дитячих літ.

Перша фотографія з 1910 року.

ІСТОРІЯ СТРУМЕНТУ

Бандура, на якій тепер грає Василь Ємець, була зроблена в Києві, в літі 1912 року, майстром бандур Антонієм Паулінським з вербового дерева. З того часу вона мала кілька репарацій. Перша—зірвано коряка і поломано верхняка в наслідок промокнення на дощі. Репарація була зроблена в Фріденау (передмістя Берліна) в 1920 р. одним з відоміших німецьких майстрів, що виробляє струнні струменти Адольфом Паулюсом. Друга—зміна верхняка зроблена студентом Української Господарської Академії в Подебрадах Романченком, що поробив бандури для деяких його учнів. Третя—знову зміна верхняка доконана в Чикаго майстром Стюартом в 1930 р. Четверта — клеєння тріснувшого коряка, з великим успіхом переробив майстер Мірано у Монтаржі, (Франція).

З цим інструментом Ємець проїхав всю українську землю від Новоросійська та Катеринодара на Кубанщині починаючи і Ужгородом та Пряшевом на Закарпатті кінчаючи. Була вона під московськими і польськими кулями. Нераз була й небезпека її цілковитого знищення.

Як пам'ятка з війни за Україну, бандура має один деревляний кілочок — треба було грати козакам, а він саме зламався— якого зробив у містечку Дунаївці, на Поділлі, старшина Української Армії. Це був доброволець з над Дніпра в Укр. Січових Стрільцях різбяр Михайло Гаврилко, автор відомого проекту пам'ятника Шевченка в Києві.

Після повалення Української Держави ця бандура нераз перепливала океан. Бачила такі міста як Прага, Берлін, Антверпен, Брюссел, Брін, Париж, Ніцу, Нью Йорк, Бостон, Шікаго, Монреал, й багато інших великих і малих міст по обох боках Атлантику.

Фотографія з 1912 року після виступів у Харкові.

Фотографія з університетських часів.

Д О Є М Ц Я

(З НАГОДИ ЙОГО ВИСТУПУ З КОНЦЕРТОМ В АЛБЕРТІЙСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ,
ДНЯ 29 ЛИСТОПАДА, 1936).

Бандуристе, орле сизий, високо літаєш,
зірку красну крильми крешеш, сонечка черкаєш;
то про славу їм загаєш, то про давнє лихо,
то ушквариш на бандурі, то заплачеш тихо;

Звідтіть зійдеш до криниці в верби кучеряві,
де дівчина, як калина, з хлопцем розмовляє;
то їм тихо коло кладки казку млин шепоче,
там зозулька обізветься, голуб заворочече...

то вітрами розколишеш тирсою по степу,
то засвищеш буревієм в далечінь далеку.
Заклеочиш бурунами по козацькім морі,
знявши хвилі вдариш в беріг, злинеш у простори.

Стане сонечко Господнє світ благословити —
до схід сонця на коліна впадеш до молитви...
Впадуть роси на покоси, ледве легіт дише,
тільки часом цвіт вишневий сонно розколише.

Заспіваєш колискову: "Люлі, лялю, люлі,
бацько Твій упав, мій синку, в атаці від кулі".
Щоб героїв найславніших світу припімнути —
підеш з тими що безмертні, під Базар, під Крути

Потім стануть струни тихо нам розповідати,
як улітку дощик теплий стане накрапати:
Небом хмаркою полинеш на поля доспілі,
на пшеничку, на ячмена, жита половілі.

А заплачеш на бандурі—струни з нею плачуть,
потім того, як ушквариш, то аж іскри скачуть
за тим славним запоріжцем (Шарівка він зветься,
що у танці не танцює, вітром-вихром веться.

І повієш-розколишеш золотий той колос,
що дунаєм розхвилюєсь (з шовку його голос).
А як хмара почорніє та насупить брови,
підє зливою-відрами на ліси-дїброви,—

Сніжинками-пелюстками станеш надтерхати,—
а завернеш в шурю-бурю, снігові бахмати;
почвалаєш пишним метом під високі хмари
розсівати духом-пухом шовко-срібні чари.

то матнею розмахнешся з вітром на галяви,
викрутасом на вприсюди, аж горять холяви;
ніби знову припочинеш, ухнеш для охоти,
підеш вихром-вихилясом, звернеш у дріботи.

А на весну ясну-красну злинеш поміж цвіті
Україною святою бджілкою бреніти...
Жайворонком ударишся в небесні склепіння,
ластівкою защебечеш в соняшнім проміні.

Згодом ще раз тихо-тихо, лиш десь крапля впаде
(Скільки-ж, Боже, Україно, в Тебе є принади!)
А найпаче, наш Кобзарю, славний Бандуристе,
я люблю, як Ти малюєш наш Дніпро пінистий:

А у нічку українську, в вечірній годині,
починаєш прясти-ткати чарівничі тіні:
То з зірками, з місяченьком станеш на розмову,
бором-звором верховіттям зійдеш у дїброву,

Раз ходою святковою, раз повільно - ніжно,
то спокійно-благовійно, то сердито-грізно
скачуть води, аж піна йде, де страшні пороги,
де батьки плили чайками... Славні ті дороги!

соловеєм затьохкаєш, підеш на лотоки
та на бистру річку чисту, глибокі потоки.
Русалки там танки водять, сарнів напувають,—
водяник їм збитки робить, русалки лякає.

Щось аж серце роздирає.. Грай на перекори!
Україні грай на славу, а катам на горе!
Рви за струни, Орле Сизий! Дай бандурі волю!
Хай рокоче—зовом кличе до страшного бою!

А чугайстри з мавочками йдуть у хороводи,
де каскади срібно-чисті, де перлисті води...
Потім вийдеш із мавками ввєрх на полонини,
де царівна їх чарівна найкраща між ними.

Бо стяги вже піднялися! Бо мечі в промінні!
Це Дажбожі йдуть унуки! Слава Україні!
Бандуристе, Орле Сизий, в небеса літаєш,
зірок красних крильми крешеш, сонечка черкаєш.

Володимир Купченко
(Нов. Шлях. 29-12-1936).

Серед своїх учнів нащадків Запорозців в Катеринодарі, в 1913 р.
(сидить третій з ліва.)

“Ця фотографія, любий добродію Василю, свідчить, що кинуте Вами на Чорноморії між нащадками Запорозців бандурне насіння досить добре зійшло і розцвіло.”

З напису на фотографії, піднесеної Ємцеві в 1916 році, меценатом Кобзарського Мистецтва, Миколою Богуславським (сидить посередині.)

ХАРАКТЕРИСТИКА ГРИ І МУЗИЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ВАСИЛЯ ЄМЦЯ.

Велика таємниця віку, що тепер охоплює народи світу, а яка межи українцями живе від віків — є, що цивілізація починає спиратись не на розумові калькуляції, а на відчуття.

Характер музичного мистецтва вже дещо з перед В. Війни й особливо після неї зазнав був великих потрясень. Домінуюче в мистецтві у всі віки — чуття, під тиском сухого розуму і майже математичних формул що до творчості, відсувалось на бік, як пережитий сентимент.

Творці - компоністи, під впливом матеріалізму й бруталної реальності нашого віку, внесли також і в музику звичайний математичний обрахунок. Повставали симфонії, опери... "хмародери" музичних мудрувань — бездоганні у своїй музичній послідовності, але сухі й мертві, без душі музики—чуття. Цих скорпіонів "модерності" не знало мистецтво віртуоза на бандурі, В. Ємця. Причини:

1. В. Ємець, артист, як яскравий відбиток в мистецьких почуваннях українського народу не зійшов з його правдивого шляху. Бо музику по-перше чується, переживається (чуття) і потім тільки розуміється. (Не говорю тут про музиків професіоналістів). Так "розуміє" музику і найбільший її творець — народ.

2. Сам інструмент і його знання правдивих основ кобзарської музики і

3. Глибоке знання народньої музики взагалі і її тривких традицій...

Це те, що дало силу й охоронило артиста від сучасних потрясень в музиці і врешті за час боротьби з впливами, ушляхотнило й піднесло його мистецтво до найвищих мистецьких щаблів.

Спосіб гри на бандурі є у проф. Ємця використанням кращих моментів гри чернігівської і харківської кобзарських шкіл з доданням власних удосконалень як тремольо, арпеджіо і так далі. Техніка його гри бездоганна.

Кожному, що знайомий ближче із грою і творчістю кобзарів-бандуристів, відомо, що вона завжди є довільною. Граючи одну й ту саму річ бандурист не завжди виконує її однаково. Для нього головною є тільки провідна мелодія, чи навіть "канва", а оздоба, чи одяг мелодії є вже наслідком натхнення артиста. Через те й характер гри буває малюнком чи образом переживань артистом змісту народньої пісні, чи

тільки самої мелодії, що в душі майстра родить певні образи-уяви, які він і передає вже слухачеві, як закінчений звуковий образ власних духових переживань. І тому кожна річ стільки разів нова, скільки разів вона виконується. І тим глибші, потужніші, і яскравіші полотна-образи її, скільки глибші переживання бандуриста.

Це все торкається, і то найбільше, і артиста-бандуриста В. Ємця.

Вже з попереднього можна розуміти, що нюансування і динаміка виконуваних річей бандуристами також довільна і залежна в першу чергу від переживань артиста.

У проф. В. Ємця нюансування завжди прозоре, логічне й через те зрозуміле. Боно свідчить про глибоке розуміння твору, чим чарує людські серця. Сама бандура чисто камерний інструмент і з обмеженими можливостями. Проте, сказати, що бандура в руках Ємця грає — замало. Вона говорить майже людською мовою. Вона плаче, вона сміється, як слушно писав "Укр. І ол."

Щодо краси опрацювання й глибини нюансування їх поставимо в першу чергу власні твори артиста: "Перезвони" — музичний образ, в якому слухач почує характер дзвонення й гомін серед вечірньої тиші якогось монастиря в Україні. "Над Дніпром" — музична фантазія, де Дніпро-свідок слави й горя України, розповідає то ніжними то бурхливими тонами про сучасне і її минуле. "З Кримських гір" — орієнтальний малюнок, який заносить слухача як не в Крим, то в Арабію. Сонце, спека, монотонія барабана і сумна лінива мелодія. До них дорівнюється красою "Подих Української Ночі" — варіант на пісню Старицького: "Ніч яка Господи". Це вже вільне опрацювання чужої теми. До цього відділу, яко шедеври з усього репертуару віднесемо й такі твори як "Дощик" (варіація на "І шумить"), "Сніговій" (основа - Метелиця), високо технічну річ — "Козак Шарівка) і нарешті незрівняна у своїй красі і нарешті незрівняна у своїй красі. суто кобзарська "Про Крути". Інші твори з репертуару проф. В. Ємця все також його укладу.

Гармонізація всіх згаданих творів цілком своєрідна, пристосована до можливостей інструменту, а ще правдивіше — до світовідчуття українського народу.

Гармонічна структура згаданих творів не раз перечить офіційним законам теорії музики взагалі. Але це як раз і є характеристичним для української кобзарської музики — оригінальність її і при всій своїй красі також **самостійність**, відрубність від загальности. Улюбленими поступапами в творах на бандуру є: терції, сексти, акордові оберення і всі інші комбінації, а особливо характеризуючими бандуру — октавові й децимові ходи.

Закінчуючи про це зазначу, що найвищого розвитку українська кобзарська музика сучасности завдячує саме віртуозові на бандурі проф. В. Ємцеві, який підніс її до тої висоти, що вона — дитина українського народу, стає зрозумілою і дорогою для кожної культурної одиниці світу.

Не можна не згадати хоч кількома словами і дещо з його особистих рис, а саме—про його упертість в праці й сталі бажання все більшого удосконалення, та безкомпромісова вірність Україні.

Нераз у біді, Ємець мав можливість доброго заробітку в Москалів чи Поляків, але він лишавсь вірним Україні, лишавсь далі **українським** артистом, а не польсьським чи московським. Лишавсь він вірним нашій Батьківщині і після тих зневаг, що чинили йому свої-ж люде і від яких, було пару випадків, коли заливався сльозами. Не збила його з його твердого **українського** шляху і “доброжичлива” критика одної з американських українських газет, в якій повне незнання основ кобзарської музики конкурувало з чимсь, що може нагадувати хіба тільки затемнюючу розум заздрість.

Не зважаючи ні нащо, Ємець уперто далі продовжував і продовжує свою корисну працю. Він далі виконує добровільно взятий на себе обов'язок, а саме—без упину воює за Україну. З одного боку,— підносить духа розкиданих по цілім світі українців, а з другого — знайомить чужинців з досягненням української культури та славно пропагує саме ім'я України.

Велике це діло! І доки наш нарід не має своєї держави і своїх заступників, це Ємцю випало на долю бути його амбасадором, бо своїм мистецтвом, він достойно репрезентує Україну перед цілим світом.

Слава-ж за це нашому великому кобзареві Василеві Ємцеві!

Павло Маценко

Доктор музично-педагогічних наук

БАНДУРА

(Легенда).

(Присвячую Кобзареві, проф. Ємцеві).

Коли Дмитро Байда Вишневецький заснував Січ Запорозьську, тоді козаки ще не мали жадних музичних інструментів і не було у них жадної веселости, не було танців, не було забави.

Одного разу, козак Остап Перебендя, нудьгуючи пішов в луг, сів на горбочку і пакає люльку, ту свою єдину розраду, пускає клуби диму і приглядається як дим розходитьсь по лузі.

Нараз побачив Перебендя тінь, що зявилась десь за його плечима. Обернувся і побачив красну, молоду дівчину. Її золотисті довгі коси спадали на гнучкий стан, а сині, як погідне небо очі, гляділи на Перебендю так мило і спокійно, що Перебендя не міг і слова промовити, лише глядів на дівчину і любувався її красою, якої ще з роду не бачив.

—“Чогож ти такий сумний, козаче?”— запитала дівчина так любовно і привітно, що у Перебенді аж серце забилося.

— Чогож маю бути веселий?— відповів Перебендя, ворога не видно, до походу не збираємось.

—“Так не гаразд, козаче,— сказала дівчина. Козак усе має бути веселий; піди он на ту могилу, там найдеш такий інструмент, на котрім будеш грати, для всього товариства і усі повеселієте, даш йому назву бандура, будуть з нею бандуристи з кінця в кінець по Україні ходити, думи козацькі грати і співати, до боротьби за волю закликає, будуть струни бандури народню радість і горе голосити. Прийде час, коли і в дальніх краях чужі народи слухатимуть гру на бандурі, та пісні бандуриста про минулу славу України.”

— Хтож ти така?— запитав Перебендя.

—“Я воля України,”— відповіла дівчина.

— Ти наша воля!— скрикнув Перебендя і склонився до ніг дівчини.

—“Іди-ж туди на могилу.”

— Слухаю воле наша,— відповів Перебендя.

Ще хвилинка і дівчини не стало. Схвильований Перебендя пішов до могили і думав ідучи: хтож мене навчить грати?

Ось вже недалеко і могила. Повіяв легесенький вітрець, а на могилі так щось красно забреніло, аж Перебенді на серці весело стало. Десь певно бандура, що воленька для мене призначила, думає Перебендя. Ще кілька кроків і Перебендя побачив на траві бандуру, струни блестять до сонця, метелики крильцями ворують їх, а струни тихесенько дзвенять.

Узяв Перебендя бандуру в руки і журиється як буде грати на ній.

В ту хвилику зявилась молоденька дівчинка з золотими крильцями, всміхнулася до Перебенді так весело й торкнулася своїм крилом його чола й пальців на руках, а відтак узяла бандуру в свої руки і заграла про степи Запорозьські, про подих української ночі і гимн волі, а тоді віддала бандуру Перебенді і стала невидима.

Сів Перебендя на могилі і заграв. Самі пальці бігали по струнах, а струни то плакали, то сміялись.

Коли Перебендя вернув до Січі, там усе товариство обступило його, роспитуючи, що це він приніс і де дістав.

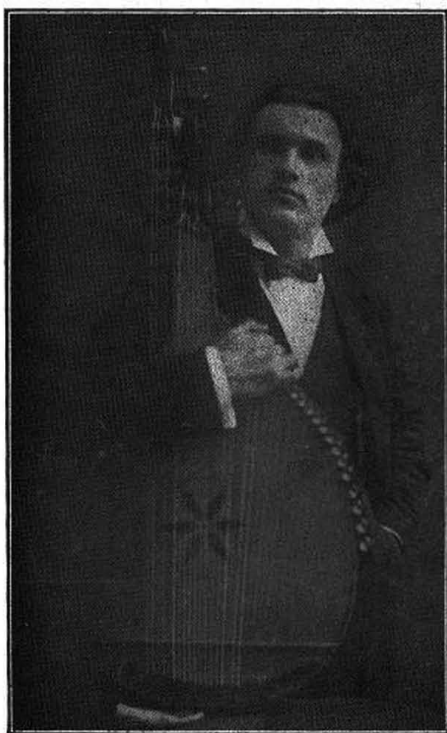
Замість відповіді Перебендя заграв на бандурі. Козаки слухали з захопленням, а після і в танець пішли.

Від того часу бандура усе веселила Запорозців, чи на Січі, чи в поході.

Дмитро Тягнигоре
(Народне Слово, 24-7-1930)

З часів праці на Кубанщині. Сфотографований з бандурою Інж. Дмитра Рябова-ла, великого українського патріота, бувшого голови Кубанської Козачої Ради.

Після виступу в одному з найбільших театрів у Москві, 1916 році.

ДЕЩО З УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ З ЧАСІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Кобзою Ємець володіє вповні, маючи чудову техніку.

“Шлях”

Про особу артиста кобзаря В. Ємця каже його талан, його бандура, його заснована ним перша Капеля Кобзарів.

“Бюлетень”

Народні пісні віддані мистецькою рукою на бандурі викликали велике вражіння.

“Република”

Дуже вдячну і прекрасну роллю в поширенню народнього мистецтва взяв на себе шановний артист — будити звуками бандури кращі людські чуття і любов до рідної пісні та музики.

Виконання всього програму було привітано ентузіазмом.

“Трудова Громада”

Зміст дум і пісень а особливо їх артистичне виконання викликало здивовання в людей.

“Україна”

Коли бандура перейшла до рук зрячих кобзарів, то штука гри від цього лише виграла. Наявний зразок в цьому уявляє з себе п. Ємець. Артист володіє кобзою з блискучою технікою. Бандура під його пучками дає надзвичайно тонкі нюанси, а в технічних місцях рідкостну чистоту і кришталеву прозорість звуку.

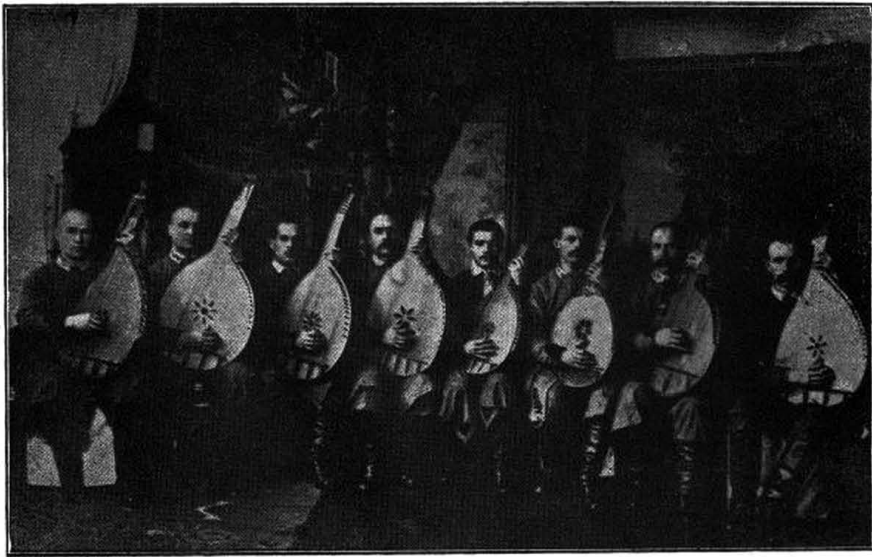
“Громадянин”

Пісні і думи, а також сольові точки на бандурі викликають захоплення. Сам репертуар зложений надзвичайно влучно. У всіх піснях червоною ниткою проходить ідея боротьби за визволення України. Не бракує гумористичних пісень. Високо артистичне виконання, віртуозна гра—будять у людей подив.

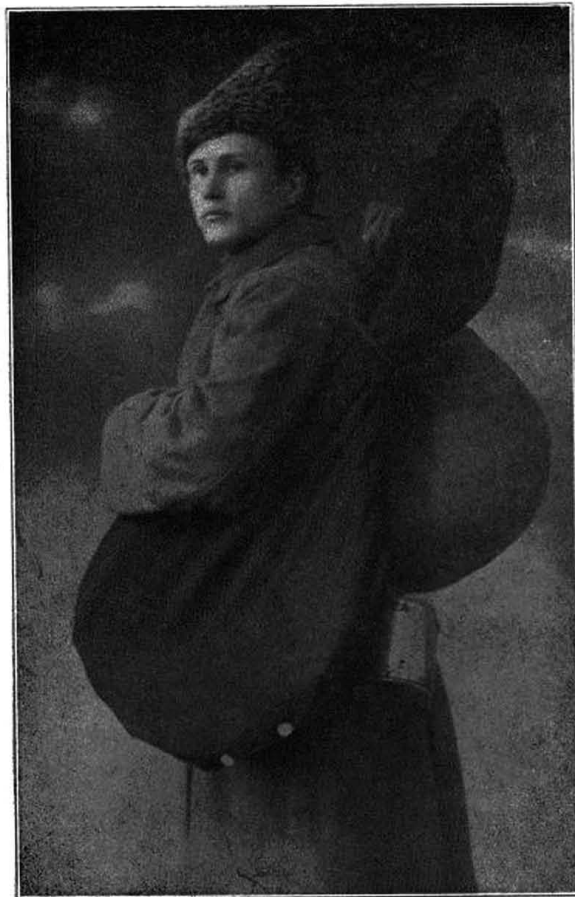
Праця, яку до цього часу виконав п. Ємець для військ і населення УНР, не взявши за неї а коштів держави ані гроша—заслужує на отверту і щирю подяку.

“Український Козак”

Перша Капеля Кобзарів, основана Ємцем за Гетьманщини в 1918 році, в Києві. Фотографія з 1924 року, після її реставрації за большевицького панування.

Ємець з часів мандрівок з українським військом. Фотографія з 1919 року.

МИСТЕЦЬ
(Проф. В. Ємцеві)

Заплакали струни
Так сумно й понуро
Під дотиком віщим Бояна.
Звенять і голосять,
Сум, жалі розносять,—
Це пісня — ще досі не грана.

Минуле здається....
Козацтво снується,
Гетьман на чолі з булавою...
Полки, отамани
Списи, ятагани...
Дуднить, стогне степ під вагою...

Сумні і веселі
Змінюються тони
У пальцях натхнених Бояна.
Базару і Крутів
В них чути стогони...
Й недавні пригадують рани...

Замовк... і скінчилось...
Ніщо не змінилось.
Лиш в низ голова похилилась.
Будилися думи
Болючого суму,—
Та юрба — юрбою зісталась.

Олександр Луговий

24. листопада, 1936.
Саскатун, Канада.

З концертних виступів на Україні
в 1919 р.

Після перших виступів у Німеччині
в 1921 р.

Школа в Празі в 1923 році.

ДЕЩО З УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ ПІСЛЯ ЗРУЙНОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ, ГОЛОВНО З ЕМІГРАЦІЇ.

В історії української еміграції в Америці В. Ємець буде записаний як черговий амбасадор нашого народу і його культури.

“Діло”

Пан Ємець дав свій перший концерт в Шикаго в Сивік Театрі, Чикаговської Опери, яку збудовано минулого літа коштом 30 мільйонів доларів. Мав величезний успіх а з ним і наше народне мистецтво. “Музикал Лідер” писав, що п. Ємець знаменитий віртуоз на своєму струменті, яким всеціло володіє та вміє з нього видобути те, що хоче.

“Український Голос”.

Часом аж хочеться підозрівати, чи Ємець не є якийсь чародій, що приспав усю увагу публіки і тільки удає що грає, а музика схована за ним грає виграє десь за сценарією.

“Новий Час”

Мистецьке виконання проф. бандуриста Василя Ємця годі описати. Можна сказати коротко: Це артист, якому мабуть тепер нема пари на Україні.. Його пальці ходять по струнах так, що очам не ймеш віри, що це грає чоловік.

“Свобода”

Концерти прислужились багато до ознайомлення чужинців з українською справою. Належить признання Ємцеві, котрий вже роками прославляє своєю бандурою Україну серед чужинців.

“Час”

Пісні без слів, що заграє наш бандурист промовляли виразніше від стоголосних хорів.

“Січ”

Ефект захоплення й подиву серед французів був такий, що мєр міста Др. Геро, визначний теоретик і любитель музики зробив бенкет в честь українського мистця.

“Українське Слово”

Слів нема, щоб висловити захоплення присутніх. Так володіти душею може щось рідне і в певних артистичних руках.

“Тризуб”

Попри музичне відтворення людської душі, Ємець показавсь не меншим артистом при співі побутових і веселих пісень.

“Канад. Фармер”

Артист Ємець промовляє до публіки незнаною досі мовою: то ніжно брєнить то жалібно; то грозить немов силє градом куль, то задріжить дрібно і бадьоро всіма струнами, що нараз цєзає все лихо й горе.

“Укр. Стрїлець”

Концерт проф. Ємця це дійсно духовий пир для Українців. Цей стародавній український струмент в руках правдивого артиста показує дійсну красу і чар української музики.

“Америка”

Проф. Ємець кобзар артист не тільки з науки але і кобзар великого талану, віртуоз.

“Народне Слово”

Мистецька гра на бандурі (Ємця) дає розкриття духового багатства нашої нації. Вона вражає високою технікою, яка робить можливою передачу так складних музичних сплетинь. Техніка однак в артиста не є саме головне. Головно в нього — здібність перейматись настроєм річи, яку він подає. Він уміє давати не музику, не звуки а живе чуття, яке в тих звуках вливається в серце слухача. Те що дає Ємець, це більше ніж музика, більш ніж придбаний артизм.

“Дніпро”

Ємець перший витягнув з базару та ярмарку кобзу бандуру, убрав її в гарну концертну одіж і виніс її не тільки на українську але і на естради Європи та Америки.

“Народна Воля”

Сказати, що бандура в руках Ємця грає — за мало. Вона говорить майже людською мовою. Вона плаче, вона сміється, вона співає.

“Наш Стяг”

Слухалось тих божественних тонів з запертим віддихом, щоб не вбити тих ніжних дрогань струн. В грі (Ємця) було все те, що чутлива укр. душа за довгі часи лихоліття а то й слави, могла придбати.

“Новий Шлях”

Хто раз почує Ємця, той вже не схоче почути наслідувачів, щоб не псувати собі вражінє. Василь Ємець в грі на кобзу-бандуру є для Українців те саме, що Кошиць в хоральнім співі, а Авраменко в народніх танках.

“Укр. Робітник”

Школа в Подебрадах в 1923 році

Капеля Кобзарів після першого виступу в
Празі, в 1924 році.

ДЕЩО З ЧУЖОЇ ПРЕСИ

Ми мали душевну насолоду слухати артистичної гри віртуоза на бандурі проф. Ємця. Ми втішні, що наші брати Українці мають таких визначних людей.

“Slovak”
(Словацька)

ні мелодії та національні музичні продукції. Цілий програм був одною рідко переживаною насолодою.

“Draugas”
(Литовська)

Василь Ємець є перший і найславніший віртуоз, що показав український національний струмент коозу-бандуру, струни якої він перебігав вправними пальцями артиста-маестро...

Ще тут ніколи жадний артист не був оплесканий з таким ентузіазмом.

“The Mail and Empire”
(Канадійська)

“Chicago Herald and Examiner”
(Американська)

Це Василеві Ємцеві випало на долю прославити бандуру — український народний струмент, з яким він не розлучається від самих дитячих років, зробившись надзвичайним віртуозом, не зважаючи на трудність гри на таким многострунним струменті як бандура.

У всіх мелодіях, які нам були заграні, Ємець дав доказ вражаючої віртуозності и глибокого чуття, чим і можно пояснити його величезний успіх. Це він сам аранжував всі ці мелодії і треба сказати дуже добре.

“Le Courrier Musical et Theatral”
(Французька)

Ємець заволодів нашою публікою, зачарувавши її українською бандурою, 36 струн якої він перебігав з такою віртуозністю і з такою непередаваемою ніжністю. Нам здається, що саме серце стискалось якомсь лагідніше й ніжніше будучи схвильоване переживаннями, що викликала ця музика.

Ми зобов'язані Василеві Ємцеві за так багату хвиль солодкого забуття, хвиль, повних великої і так чаруючої краси.

L'Express”
(Бельгійська)

Гра Ємця на бандурі, це гра віртуоза.

“Русское Слово” (Московська)

Були то справжні чудеса техніки, які Ємець творив на своїм інструменті. Буря-ж оплесків найкраще свідчила про ті симпатії, які він з першого разу зіскав у нашої публіки.

“Kralovodvorske Listy”
(Чеська)

Український бандурист, Василь Ємець, програв нам річі, в яких відбивався глибокий смуток. Перед нами розкривалися таємниці степових просторів, а в журливих акордах своєрідного струменту виявлялася душа українського народу.

“Dantziger Neuste Nachrichten”
(Німецька)

Українські мелодії (Ємець) прибрав в такі артистичні шати, що його музики слухалось би без кінця. Під майстерним дотиком його пальців, кожний відчуває повну трагізму одчаю і страждань, боротьбу та непередавану палку тугу по чомусь прекрасному і недосяжному до чого рвалася в розпучливих змаганнях вільна душа українського народу.

Ця музика є так чудова і так делікатна, що на жаднім іншим струменті і навіть на скрипці не завжди дається видобути таких ніжних, так милих і так чаруючих звуків.

Так як грав Василь Ємець може грати лише великий віртуоз, артист з геніальними здібностями.

Виступ Василя Ємця на концертних сценах — є щось більше ніж звичайний popis артизму. То є вища акція, то є апостол піднесення українського люду на гідність шляхетної і цивілізованої нації.

“Dziennik Polski”
(Польська)

Василь Ємець дав цікавого концерта на кобзі-бандурі, доказавши вповні, що є правдивим віртуозом. Пару годин він чарував заповнену слухачами залю, граючи пречудові українські на-од-

ДЕЩО З ПОСВІДОК ЗА КОНЦЕРТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА

Дано це директору Львівського Театру Й. Стаднику і Артисту В. Ємцю в тім, що в Могилеві Подільському 9. жовтня, 6. р. був дан один даремний концерт для козаків і старшин міста Могилева.

П. В. Ємець улаштував для висше згаданої сотні (Залізнодорожна Ч. 4. Козятин) концерт 30. вересня, 1919 р.

24. вересня дійсно був улаштований концерт для дорученого мені полку (ім. Т. Шевченка). За що старшини і козаки вважають за честь вимовити сердечну подяку... (Липовець).

Артистом кобзарем В. Ємцем було влаштовано безплатно концерта для рекрутових полк. в: кінного, пішого і гарматного і юнацьких шкіл. Тановита піднесена гра будила в козаках почуття предків. Дихала далеким минулим вітчизни і хвилювала молоді душі. Радісно козаки на ранок відходили на фронт. (Каменець Подільський)

Артист кобзар В. Ємець дійсно дав безплатного концерта для мобілізованих козаків міста Могилева Подільського.

Д. д. Ємець і Стадник 22. вересня с. р. улаштували при Штабі (Київської Селянської Групи) безплатний концерт.

Артист кобзар В. Ємець дав два даремних концерта для козаків і старшин 13. Гайсинського, 14. Низових Запорожців і 15. Тараса Шевченка керуемою мною дивізії (Цукроварня в містечку Ілнці на Київщині)

29. липня В. Ємцем улаштовано концерта для команди видужуючих (Могилів Подільський)

Сердечна подяка кобзареві В. Ємцеві за думу про Мороза і за Тарасову Ніч і правдивого гайдука від Українських Січових Стрільців (Сотня Гуцульська) Тернопіль. 23. 11. 1919

В. Ємець і Й. Стадник дня 6. вересня улаштували безплатний концерт для стрільців Винницької залоги.

Дірігент Першої Кобзарської Капелі В. Ємець дійсно співав і грав старі козацькі думи для козаків другої сотні Першого Пішого Рекрутового Полку... Співання дум допоміг збудити національну свідомість... Щира подяка...

П. П. Артист Кобзар Ємець Василь і Директор Української Драматичної Школи Йосиф Стадник дали концерт для козаків коша Січових Стрільців в день 27. жовтня, 1919 р. зовсім безінтересовно. Команда Коша СС. складає обом пзнам сердечну подяку від себе і всіх стрільців.

На основі дозволу Начальної Команди Галицької Армії Ч. 282 з дня 7. 9. 1919. дали Ви на фронті II. Галицького Корпуса три безплатні концерти. Принесли Ви розраду нашим стрільцям, піднесли їх на суді, додали сил до дальшого бою...

В. Ємець відвідав табір інтернованих і дав три концерти для козаків і старшин української бригади (Німецький Яблонець)

СПИС СТАТТІВ ТА ЗАМІТОК, ПРИСВЯЧЕНИХ КОБЗАРСЬКІЙ СПРАВІ

В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ:

1. "Відродження Бандури" ("Сніп" Харків. 1912)
2. "Шануймо Народних Співців" ("Маяк" Ч. 8. Київ. 1913.)
3. "Кобза". Кілька слів про українського народнього струмента та його походження. ("Українське Слово" Ч. 76. 1921. Берлін.)
4. "Кобзарі Старих Часів" ("Українське Слово" Ч. 102 і 103. 1921. Берлін.)
5. "Кобза та кобзарі" (Видавництво "Укр. Слово" 1923. Берлін.)
6. "Перша Кобзарська Капеля" ("Наш Світ" 15. лютого, 1925. Варшава.)
7. "Українські Думи" ("Канадійський Фармер" 26. Березня, 1925. Вінніпег, Канада.)
8. "Українські Народні Співці — Кобзарі" ("Канадійський Ранок" 11 і 18. травня, 1926. Вінніпег, Канада.)
9. "Кобза-Бандура" Український Народний Струмент. Авторизований переклад з чеської мови. ("Дніпро", 15. травня, 1926. Шікаго.)
10. "Кобзар Остап Вересай" (Календар Українського Робітничого Союзу, 1926 р. Скрентон, Па., Сполучені Держави.)
11. "Кобза-Бандура" Руський Народний Музичний Інструмент. ("Свобода" 30. вересня, 1926. Ужгород.)
12. "В Справі поширення Кобзарства." ("Народна Воля" 23. липня, 1927. Скрентон, Па.)
13. "Відродження Кобзи" ("Тризуб" 16. січня, 1927. Париж.)
14. "На Закарпатті" (Уривок зі споминів з концертової подорожі) "Тризуб" 27. листопада, 1927. Париж.)
15. "Яка Кобза є Українським Національним Інструментом." ("Час" 1929. Чернівці.)

В ЧЕСЬКІЙ:

1. "Kobza a Kobzari" (Hudebni Vychova N. 8, 9, 10. 1922 і 6-7, 1923. Praha.)
2. "Kobza, narodni hudebni nastroj Ukrajincu". (Prazsky Ilustrovany Zpravodaj N. 216. 1925.)
3. "Ukrajinsky Kobzar Ostap Veresaj" (Prazsky Ilustrovany Zpravodaj N. 216. 1925. Praha.)
4. "Kobza-Bandura, ukrajinsky narodny nastroj." "Narodni Politika" 22. I. 1925. Praha.)

У ФРАНЦУЗЬКІЙ:

1. "Kobza-Bandoura, L'instrument national ukrainien." (Liege - Universitaire" 13. 5. 1927. Belgique.)

З часів концертної подорожі в Сполучених Державах Америки в 1930 році.

